శిక్ష

శ్రీ తాడిగిరి పోతరాజు

చుట్టూ పరికించి చూశాను—బండి లేదు-- జీతగాళ్ళు లేరు. 'స్టేషన్' ఆవల చెట్లనీడలో సవారి బండి విడిచిన అజ అయిపు లేదు. నన్ను దింపిన రైలు రెండు నిముషాల్లోనే కూత కూసుకొంటూ జారి పోయింది--జెర్రిపోతులా.

ఆ 'స్టేషన్'లో దిగినవాళ్ళు నేను, మరి కొందరు పాలమ్ముకొనే వాళ్ళూ-వాళ్ళ కావిళ్ళూ, పాల బిందెలూ.. రైల్వేకూలీ నన్ను పరామర్శిస్తున్న చూపు లతో సమీపించి టిక్కెట్టు తీసికొని వెళ్ళిపోయ్యాడు.

నాలుగయినా ఎండ చిట—చిట లాడుతోంది.

ప్లాట్‌ఫారం బారుకు గానుగచెట్లు—ఆ చివర ఒకటి, ఈ చివర ఒకటి దీపస్థంభాలు— ఎర్రటి అక్షరాలలో ఊరిపేరు మూలగా వ్రాసి ఉంది ఆ దీపాలపై.

ఆ గానుగ చెట్ల మధ్య ఒక చెడిపోయిన బోగీ- అది స్టేషన్‌మాస్టారు కార్యాలయం. స్టేషన్ సరి హద్దులను సూచిస్తూ ఒకవైపు ముళ్ళతీగె.

జనసంచారంలేని స్టేషన్—ఉదయం పట్టణం పోయే పెరుగుబండి—సాయంత్రం పట్టణంనుండి వచ్చే తిరుగుబండి—రెండు పాసింజరు బళ్ళూ రెండు నిముషాలు మాత్రమే ఆగే కుగ్రామం.

గ్రామానికి స్టేషన్‌కు దాదాపు రెండు మైళ్ల దూరం. నాల్గయిదు గ్రామాలకు, అయిదారు కుగ్రామాలకు మిణుకు మిణుకుమనే చిన్న కోడిగుడ్డు దీపంలా ఉంది ఆ స్టేషన్.

నిర్మానుష్యంగా నిరాడంబరంగా ఉంది.

సంచి, చేత్తో పట్టుకొని గానుగచెట్ల నీడలోకి వెళ్లి చతికిలబడ్డాను—చెట్టు మొదలు కానుకొని.

ట్రాన్సిస్టర్ ఏరియల్ పైకిలాగి 'గుర్'—'బర్' మని పించేసరికి కొండపక్కన డొంకలో మేఘంలా దుమ్ము కనిపించింది. రెండెడ్ల సవారిబండి దూసుకొస్తోంది. గిత్తల గిట్టల రాపిడికి దారంతా ధూళిధూసరితమై పోతోంది.

ట్రాన్సిస్టర్ కేస్ మూసి భుజానికి తగిలిం చాను. బండిని అల్లంతదూరానే ఆపి జీతగాడు పరు గెత్తుకొంటూ వచ్చాడు—ఎర్రని ఊలు అల్లిన చంద్ర కోల భుజాన వేసికొని.

"దణ్ణం దణ్ణం బాబుగోరూ...ఈ లంకణాల బోటు ఎదవది—ఏరోజు సూసినా పొద్దుగూకినాకే వత్తది. ఈయాల తమ రొత్తన్నా రనేనూ సరిగ్గా యాలకొచ్చిపోయింది. దీని తస్సదియ్యా-నేను ఇప్పుడేం తొందర్లే అని పాలుమాలా?..."అంటూ బట్టల సంచి బండిలో పెట్టి నొగలు పట్టుకున్నాడు.

"మరి నీవెక్కవురా?"...వాలుగా ఆనుకొని కూర్చుంటూ అడిగాను.

"వద్దు—వద్దు బాబుగారూ..ఇవసలే అలవారు తున్న గిత్తలు. ఈ డొంకలో నమ్మటానికి వీల్లేదు. ఆ పగ్గాలు ఇటు ఇసిరెయ్యండి."

"ఒరేయ్..ముందు నాకు మంచినీళ్లు కావాల్రా."

"ఇక్కడ మంచి నీళ్లెక్కడివి? అంతా ఉప్పు నీరే. మళ్లీ మన ఊరుపోతేనే...లేకపోతే ఆ తుమ్మల చెరువుకాడన్నా" అన్నాడు.

మువ్వలు గలగల లాడిస్తూ, కోడెలు ముందుకు కదిలాయి.

మిట్టపల్లాలుగా, గుంటలతో, గుండురాళ్లతో పాము మెలికల్లా తిరిగిపోతూన్న డొంక. నడుం విరిగి

పోసాగింది. ఎంత జాగ్రత్తగా కూర్చున్నా కుదుపులకు వళ్ళు ఛిద్రానమై పోతోంది. చూస్తూ చూస్తుండగనే తుమ్మల తోపులో ఉన్న నల్లచెరువు కట్ట ఎక్కింది బండి.

చెరువులో నీళ్ళు చూసి నాకు ప్రాణం లేచి వచ్చింది. ఆపమని అడిగేలోపునే జీతగాడు నొగలు అదిమిపట్టి ఎడ్లను నిలిపాడు. మోకాళ్ల లోతు వరకూ దిగి పది దోసిళ్ల నీరు పట్టించాను. చన్నీటితో ముఖం మరోసారి అద్దుకొని బండెక్కాను.

బండి ఊళ్లో ప్రవేశించింది. పల్లెటూరి పిల్లలు నన్ను వింతగా చూస్తూ సినిమాబండి వెంట ఎడ్వర్టైజుమెంటు కాగితాలకు వెంటబడినట్లు రాసాగారు. అందరి ముఖాల్లోనూ స్వాగతం కనిపించింది. ఆడవాళ్లు చంటిపిల్లల నెత్తుకొని వీధి వాకిళ్లకు చేరబడి వింతగా నాకేసి చూడసాగారు.

బండి దిగి మా ఇంటిలోనికి ప్రవేశించాను.

"ఏంరా? చిన్నాడా?... రెండు రోజులనాడే వస్తానని ఏంచేస్తున్నావ్?..." నోరారా పిలిచింది మా అమ్మమ్మ.

ఆ పిలుపులో ఉన్న ప్రేమ—మార్దవం కోసం తహతహలాడి రెక్కలు కట్టుకు వాలిన నేను ఆ పలుకులతో ఎంతో సంబరపడిపొయ్యాను. నాకు మైనారిటీ చెల్లిపోయిందని భారతప్రభుత్వం గుర్తించి గౌరవనీయమైన ఓటు హక్కు కల్గించినప్పటికీ ఆమె నన్ను ఇంకా 'చిన్నాడా'—'చిట్టీ' అంటూంటే దుప్పుతున్న కొద్దీ మరింతగా ముడుచుకుపొయ్యే పిల్లికూనలా అయిపొయ్యాను. ఆమె ఎన్నో ప్రశ్నలు వేసింది. మా ఇంట్లో వాళ్లనందరినీ పేరుపేరునా అడిగి వాళ్ల సుఖసంక్షేమాలు తెలిసికొని నిశ్చింతగా నిట్టూర్పు విడిచింది.

"అయ్యో—నా మతిమరుపు పాడుగానూ..వేడి నీళ్లు ఆరిపోతాయి..లే.. తలంటి పోసుకుందువుగాని.. పాడురైలు—ఆ బొగ్గంతా తలనిండా ఒంటినిండా పడుతుంది..ఆ గాడె మీద తుండుగుడ్డ ఉంది చూడు.. చుట్టుకో" అంటూ ఆమె స్నానానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యటానికై లోనికెళ్లింది జీతగాడ్ని కేకవేస్తూ.

నన్ను వింతగా అవలోకిస్తున్న ప్రేక్షకలోకం-నన్ను మా ఇంటి వద్ద దిగవిడిచి వెళ్తుందనుకున్న ఆ బాలుర పరివారం అలానే మా పంచలో నిలబడి పోయారు పందిరి గుంజల్లా. మూడు నాల్గు సంవత్సరాల నుండి దాదాపు పదిసంవత్సరాల వయస్సులో ఉన్నవాళ్లు. అందరూ నాకేసి నిర్నిమేష దృక్కులతో చూస్తున్నారు.

కాని ఆ పిల్లవాడు-ఎర్రగా బొద్దుగా ఉన్నాడు-వెన్నముద్దలా మిసమిస లాడుతూ. చొక్కాలేదు. భుజాలపై ముడివేసిన బెల్టులకు పట్టుకొని వేలాడుతోంది లాగు.

పోస్టాఫీసు తెరచే ఉంది—గుండీలు రాలిపోయి.

ఇంటి చూరులా కళ్ల మీదకు వాలిపోయింది పాపటి. నొసటిపై పడుతున్న వెంట్రుకలను పైకి తోసుకుంటూ కుతూహలంగా ట్రాన్సిస్టర్‌ను పరికిస్తున్నాడు. కాంతివంతమైన ఆ కళ్లలో పరిశీలన, కుతూహలం, బుద్ధికుశలత స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి.

"నీ పేరిమిట్రా?.." వాడి దృష్టి నా వైపుకు తిప్పుకుంటూ అడిగాను.

సిగ్గు వెల్లువ ముంచెత్తింది వాణ్ణి—పెదవులు కుంచించుకొని బుంగమూతి పెట్టాడు — నాకేసి దొంగచూపులు విసురుతూ, కళ్లు అదోలా తిప్పుకొంటూ మరో పిల్లవాని వెనుక ముఖం చాటుచేసికొన్నాడు.

"బుజ్జిగాడు..." సమాధానమిచ్చాడు ఆ రెండో పిల్లవాడు. ఇద్దరి ముఖాల్లోనూ పోలికలున్నాయి. ఛాయలో మాత్రం తేడా ఉంది.

"నీ తమ్ముడా?..." నేనడిగాను.

'ఔన'న్నట్లు తల ఆడించాడు. వాడి కళ్ళు గర్వంతో మెరిశాయి. నా దృష్టిని ఆకర్షించగల్గిన ఆ ముగ్ధమోహనుడు 'బుజ్జి' తన తమ్ముడనిపించుకోవటంలో అనిర్వచనీయమైన ఆనందం, గొప్పతనం కళ్లలో ప్రతిఫలించింది.

"సరే...నేను స్నానం చేసివస్తాను. దీన్ని ముట్టుకోకుండా పాటలు వింటూండండీ..." ట్రాన్సిస్టర్ 'ట్యూన్' చేసి వడ్లబస్తాలు మెట్టుపై బెట్టాను.

పిల్లలందరూ కళ్ళు ఇంతింతలు చేసికొని దానిని గుచ్చిగుచ్చి చూడసాగారు — చెవులు దోరగా పెట్టుకొని.

నేను స్నానం ముగించుకొని పంచపాళీలోకి వచ్చాను.

లతామంగేష్కర్ సన్నని రోదన—విషాదమైన బరువైన సంగీతం—ఆ విషాద సంగీతంతో మేళవించి కుళ్ళికుళ్ళి ఏడుస్తున్న 'బుజ్జి'—నన్ను చూడటంతోనే దుఃఖం కట్టలుతెంచుకొని ప్రవహించసాగింది. రెండు ముంజేతులతో కళ్ళు రుద్దుకొంటూ మరింతగా ఏడ్వసాగాడు.

"ఏమిటి బుజ్జీ.. ఎందుకు ఏడుపు---?"

సమాధానం లేదు. ఒక చేతితో కళ్ళు రద్దుకొంటూ, రెండవ చేతితో చూపుడువ్రేలు తన సోదరుని కేసి చూపాడు.

"అవునండీ...ప్రకాష్ 'బుజ్జి'ని కొట్టాడండీ!" ఒక్కుమ్మడిగా అరిచాయి పది—పన్నెండు గొంతులు.

"అంటుకోవద్దని చెబితే...మరండీ...మరండీ... బుజ్జి దీన్ని అంటుకున్నాడండీ.." ఏరియల్ సున్నితంగా ముట్టుకుంటూ 'బుజ్జి'పై నేరారోపణ చేశాడు సంజాయిషీ చెబుతున్న ధోరణిలో ప్రకాష్.

"ఓస్.. ఇంతేనా?...తమ్ముడ్నలా కొట్టవచ్చా... తప్పుకదూ? దీన్ని అంటుకుంటే నాతో చెప్పాలి..రా.. బుజ్జీ...రా"...దీన్ని నీవు పట్టుకో" అంటూ రెక్కపట్టుకులాగి ట్రాన్సిస్టర్ వాడి చేతుల్లో పెట్టాను.

వాడి కళ్ళు తళతళ మెరిశాయి. ఏడుపు— 'స్విచ్' వేస్తే ఆరిపొయ్యే దీపంలా టక్కున మాయమైంది. ఆ విచిత్రమైన పాటల పెట్టెను స్వయంగా చేతులతో పట్టుకొనే భాగ్యం లభించినందుకు ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోయి 'ఫక్కు'న నవ్వాడు.

మెల్లగా చీకట్లు ముసురుకోసాగాయి.

బజార్లు నిర్మానుష్యంగా తయారు కాసాగాయి. తల్లిదండ్రులు ఎవరి పిల్లలను వాళ్ళు పేరు పేరునా పిలువసాగారు వీధుల్లో నుండి. ట్రాన్సిస్టర్ నిర్విరామంగా సంగీతం వినిపిస్తోంది.

ప్రయాణపు బడలికతో నాకు కనురెప్పలు వాలిపోతున్నాయి. వంటగదిలో నుండి మా అమ్మమ్మ నాకోసం తయారుచేస్తూన్న పిండివంటల ఘుమఘుమలు— వీధుల్లో తల్లిదండ్రుల కేకలు—ప్రేక్షకులు ఒక్కొక్కరే జారుకోసాగారు.

"పోదాం...రా—రా!" ప్రకాష్ తమ్ముడ్ని రెక్కపట్టుకు లాగసాగాడు.

"ఊహు...నేను...రాను...నువ్వు...పో..." మరింత కుంచించుకుపోతూ ట్రాన్సిస్టర్‌ను పొట్టకి అదుము కుంటూ బుజ్జి సమాధానమిచ్చాడు.

వాళ్ళ అమ్మ కేక మళ్ళీ వినిపించింది.

తమ్ముడిపై వంకతో ప్రకాష్ కూడా కదలటం లేదు. ఆ పసి హృదయాలు ఆ వింత వస్తువును ఎంత బలంగా కోరుకుంటున్నాయో చూసి నాలో నేను నవ్వుకొని ట్రాన్సిస్టర్ 'ఆఫ్' చేశాను.

'టక్కు'న ఆగిపోయిన దాన్ని విస్మయంగా చూసి 'నీవే ఏదో చేశావ్' అన్నట్లు చూపులు నావైపు ప్రసరింపజేశాడు బుజ్జి.

"ఇక పాడదు బుజ్జీ, దీనికి నిద్దరొస్తోంది. ఇక రేపు పాడుతుంది. రేపు పొద్దున్నేరా" అంటూ ఆ వేళకు కార్యక్రమం ముగించాను.

వెనక్కి తిరిగి తిరిగి దానికేసి చూస్తూ మెల్లగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ చీకటిలో మెట్లు దిగాడు బుజ్జి.

* * *

ఆ రెండవరోజు ఉదయానికి నాకు ముక్కులు బిగపట్టి వేశాయి. ఊరి నీళ్ల ప్రభావమో, చెరువు నీళ్ల మహాత్మ్యమో, శారీరక అస్వస్థత వలననో కానీ జలుబుచేసింది. ముక్కు చీదుకుంటూ లేచి ప్రక్కపై కూర్చుని తల పైకెత్తి చూశాను.

ఎదురుగా బుజ్జి.

నీటుగా, గోటుగా తయారై చుక్కబొట్టు దిద్దుకొన్న సూరిగాడు. తలకు ఎక్కువగా పట్టించిన కొబ్బరినూనె నొసటిపై జారుతోంది. దేవుని విగ్రహం ఎదుట భక్తిపారవశ్యంతో కూర్చొని, తదేక దృష్టితో చూసే భక్తాగ్రేసరుడులా ఎత్తుగా కిటికీలో ఉన్న ట్రాన్సిస్టర్ కేసి చూస్తున్నాడు.

ముద్దుగా, బాచిపీట వేసి కూర్చున్నాడు, 'రామా ది గుడ్‌బాయ్'లా. నేను పడక దిగడంతో వాడి ముఖం విప్పారింది.

"వాట్! బుజ్జీ—ట్రాన్సిస్టర్ పెట్టనా?" అంటూనే దాన్ని అందుకుని 'బాండ్' మార్చసాగాను.

ఇంతలోనే 'బుజ్జి' నా అనుమతి లేకుండా 'ఏరియల్' పైకి లాగాడు ఏ సంకోచం లేకుండ. కనుబొమలు పైకెత్తి నిష్ఠురమైన చూపులు ప్రసరింప చేశాను. దానికి సమాధానంగా వాడు కిసుక్కున కొంటెనవ్వు నవ్వాడు. తెల్లని పాలపళ్ళు తళుక్కున మెరిశాయి. కళ్ళలో నిన్న నే నిచ్చిన చనువు ప్రతిఫలింప చేశాడు.

"వెధవా! కమాన్.. జాగ్రత్తగా పట్టుకో.." వాడి చేతుల్లో పెట్టాను. 'సిలోన్' లో ఒకే సిని మాకు సంబంధించిన సంగీతం మొదలైంది. నేను టవలు భుజాన వేసికొని బావి వైపు నడిచాను. స్నానం వలన ముక్కులు మరింతగా బిగుసుకుపొయ్యాయి. ప్రథమచికిత్సగా మా అమ్మమ్మ వేడిపాలపై ఆవిరి పట్టించింది. ముసుగు వేసికొని పాలపిడత పైకె వంగి ఆవిరిపట్టే కార్యక్రమం ఐదు నిముషాలు పట్టింది.

ప్రాణం ఉక్కిరి బిక్కిరయిపోయి, గమ్మున కళ్ళు మూసికొని మేను వాల్చాను. రేడియో వింటూనే బుజ్జి నన్ను ప్రశ్నలతో వెంటాడుతున్నాడు. అన్నింటికీ ఊఁ కొడుతూ, తుమ్ముతూ, చీదుకొంటూ ప్రక్కపై బడి దొర్లసాగాను. అంతలోనే మా అమ్మమ్మ అందుకొంది. 'ఒరేయ్ బుజ్జిగా.. నీవు—నీవేమిట్రా? బాబాయ్ అను—నాలుక కోసేస్తా" అని వాడ్ని గదమాయించింది. ఆమె సలహాను వెంటనే అమలు పరిచాడు. ముద్దుగా నన్ను 'బాబాయ్' అని పిలిచి నాకు మరింత చేరువయ్యాడు.

అడపా దడపా వాడి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెబుతూ రేడియో వినసాగాను. "ఇంతటితో ఉదయ కార్యక్రమం సమాప్తి—" రేడియో చెప్పింది.

"అయిపోయింది బుజ్జీ! ఏదీ—నాకిచ్చెయ్. మళ్ళీ మధ్యాహ్నం పాడుతుంది. నీవు భోంచేసి తిరిగి రా... సరేనా!" అంటూ బుజ్జగిస్తున్న ధోరణిలో మెల్లగా వాడి చేతివేళ్ళ మధ్య నుండి దాన్ని విడిపించాను.

"నేను బువ్వ తినేనచ్చా..." ఇంటికి వెళ్ళాల్సిన అగత్యం లేదన్నట్లు చూస్తూ పలికాడు.

తల గీరుకొని చెప్పాను. "తింటే మళ్ళీ తినిరా.. అయినా ఇది ఇంతలో పాడదు. మళ్ళీ పాడాలంటే పదకొండు కావాలి..."

నా మాటల్లో వాడికి నమ్మకం చిక్కలేదు గభాలున ముందుకువంగి 'ఏరియల్'లోనికి తోశాడు.—ఆదుర్దాగా. ఆ చర్య నాలో కోపం కలిగిస్తుందని గ్రహించి దూరంగా జరిగి పెద్దగా నవ్వసాగాడు. నిర్భయమైన ఆ నవ్వులో తనకు నా వద్ద లభించిన స్వేచ్ఛ ఆత్మీయత స్పష్టంగా గోచరించాయి. ఆ చిన్న యంత్రం యొక్క కిటుకు ఆ'ఏరియల్'లోనే ఉన్నదని వాడు గ్రహించినట్లు కళ్ళు గర్వంతో తళుక్కుమన్నాయి.

"ఆరీ.. వెధవాయి.. దగ్గరకురా.. చెబుతా.." నా కంఠంలో తెచ్చిపెట్టుకున్న కోపం.

"పిల్లలతో ఏం ఆటర్రా.. చిన్నాడా.. పడుకో.. ఒళ్ళు నలిగితేనే ఇలా జలుబులూ జ్వరాలూ....నిద్రపో. అన్నీ పోతాయి. బుజ్జీ! ఇక ఇంటికిపో. బాబాయి నిద్ర పోతాడు.." మా అమ్మమ్మ లోపలి నుండి వస్తూ నాకూ వాడికీ పనులు పురమాయించింది.

ఆమెను చూస్తూనే నవ్వు టక్కున ఆపివేసి భయం భయంగా ఆమెకేసి చూస్తూ నిష్క్రమించాడు బుజ్జి.

"నీవలా పిల్లలను జేరబట్టకురా.. మనం ఇంట్లో లేనప్పుడు ఇక్కడికొచ్చి నానా ఆగడం, చేస్తారు.. మొన్నమట్టుకు మొన్న నేను చేనికిపోయి వచ్చేసరికి వీధి అరుగు నిండా మట్టి ఉమ్మెత్తఆకులూ" అంటూ లెక్చరివటం మొదలుపెట్టింది.

"అబ్బ తలనొప్పిగా ఉందమ్మమ్మా"—అన్నాను ఆమె ధోరణి మార్చటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

"ఇదేమిట్రా—వచ్చి ఒక్కరోజైనా కాలేదు. తలనొప్పి ఒళ్ళునొప్పి....పాడుముండలు—దిష్టిపెట్టే ఉంటారు. దిష్టి తీసేస్తానుండు"—లోనికివెళ్ళబోయింది.

"వద్దులేవమ్మా.. అన్నీ చాదస్తపు పనులు.." నిరసన తెలిపాను.

"అయితే ఉండు.. శొంఠిగంధం తీయించిపట్టు వేయిస్తా.. చెయ్యిపెట్టే తుడిచినట్టుపోతుంది."

అమ్మ బాబోయ్.

డేంజర్—డేంజర్ — పొరపాటున నోరుజారి ఆమెకు అలా చెప్పినందుకు నన్ను నేనే నిందించుకున్నాను. ఆమె నా ఆరోగ్యాన్ని గూర్చి ఎంత హైరానా పడుతుందో సువిదితం. లోగడ నా చిన్నతనంలో

ఆమె వేసిన శొంఠిగంధపు పట్లు—ఆమె బలవంతంగా తాగించిన కషాయాలు అన్నీ కళ్లముందు పరిభ్రమించాయి. ఆమె అన్నమాట అక్షరాలా చేసి తీరుతుంది. ఆ విపత్తు నుండి తప్పించుకోవటం ఎలానా అని ఓక్షణం ఆలోచించి—

"అంతగా లేదులే.. కొద్దిగా" అన్నాను.

"అందుకే చెబుతున్నానురా.. పట్టు వేయించుకో.. మళ్లీ పెద్దది కాకుండా. నా మాట విను. మా తండ్రివి కదూ.." ఆమె బ్రతిమాల సాగింది.

"వద్దులే.. ఎక్కువయితే అప్పుడు చూసుకోవచ్చు..."

"సరే పోనీ...పట్టు వేయించుకోనకపోతే మానే.. డాక్టరుగారి వద్దకైనా పోయిరా..లే..మళ్లీ ఎండెక్కుతుంది" అంది.

బోల్డు ఆశ్చర్యం కలిగింది. ఆ వూరు స్వతంత్ర గ్రామం కూడాకాదు. రైల్వేస్టేషనున్న గ్రామానికది శివారు. అందులో డాక్టర్‌గారు వెలిశారంటే ఉత్తర వియత్నాం నుండి అమెరికా సైన్యాలు ఉపసంహరించుకున్నంత ఆశ్చర్యం కలిగింది.ఏది ఎలాఉన్నా మాఅమ్మమ్మ శొంఠి పట్టు బారినుండి తప్పించుకోవాలంటే ప్రస్తుతం ఆ డాక్టర్‌గారి అన్వేషణలో ఇంటి నుండి నిష్క్రమణ ఎంతో అవసరం.

త్వరత్వరగా బట్టలు మార్చుకొని బయటికి అడుగుపెట్టాను.

ఆమె కేకలు వినిపించాయి వెనుక నుండి.

"డాక్టర్ గారితో సిగ్గుపడకుండ చెప్పు—నేను పేరమ్మగారి మనమణ్నని. బాగా చూస్తాడు. మొన్ననే ఇరవైపూనికలు వడ్లు కొలిపించుకువెళ్లాడు—మామూలని... ఆ.. ఇల్లు తెలుసుగా...ఆ పడమటి వీధి, సందులో ఆ జమ్మిచెట్టుకు పక్కగా మళ్లితే..ఆ మూల మీదే... ఎవర్నడిగినా చెబుతారు."

"సరే సరే" అంటూ లాల్చీ బొత్తాములు సర్దుకొంటూ వీధిలో పడ్డాను.

కాళ్లు అరిగేలా ఆమె చెప్పిన జమ్మిచెట్టు వీధి, దానికి అనుబంధమైన సందులూ గొందులూ ఒకటికి నాల్గుసార్లు పైకి కిందకూ తిరిగాను. డక్టర్‌గారి పేరు విద్యార్హతలు సూచించే సైన్ బోర్డు లేదు. కనీసం ఏ ఇంటిలో నుండైనా కాళ్లకు, చేతులకు కట్లు కట్టుకున్నవాళ్లు, మందు సీసాలు పట్టుకున్న రోగిష్టులు వెంచేస్తున్నారాఅంటే అదీ లేదు. ఎవర్నయినా అడుగుదామంటే వీధి వాకిళ్లన్నీ ఓరగా వేసిఉన్నాయి.

అటు నడిచాను—ఆ మూలన పడిపోతగాన్న పెంకుటింటి వైపు. అందులో నుండి లయాబద్ధంగా పిల్లల గొంతులు వినిపిస్తున్నాయి.

నాలుగు ఒకట్ల నాలుగు—నాలుగు రెళ్లు ఎనిమిది. ఒక ఫర్లాంగు దూరానికి వినిపించేలా, బాలుర కంఠాలు పద్యం చదివినట్లు రాగయుక్తంగా పలుకుతున్నాయి ఎక్కాన్ని.

దూలాలు విరిగి, పెంకులు రాలిపోయి, గోడలు పగులుబారిన, నివాసయోగ్యం కాని ఇల్లు అది—విద్యాలయము. దాని ఉనికిని తెలుపుతూ భావిపౌరులు కంఠాలతో కసరత్తు చేస్తున్నారు—ఉదయానే రేడియోలో వినిపించే వేంకటేశ్వర సుప్రభాతంలా.

మెల్లగా అటు తిరిగాను.

పది సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలు దాదాపు ఇరవైమంది దుమ్ము రేగుతూన్న ఆ ఇంటి పంచపాళిలో నిలబడి ఎక్కాలు బట్టీ వేస్తున్నారు. వారికి ఎదురుగా ఉపాధ్యాయుడు గోడ కానుకొని కూర్చున్నాడు చాపపై. ముందున్న చిన్న కరణంబల్లపై రూపాయలు—చిల్లర కార్డులు, కవర్లూ ఇంకా పోస్టాఫీసుకు చెందిన సామాన్య పరికరాలు—ముక్కుపై జారిన సులోచనాల జోడు, మధ్య మధ్యలో అనాలోచితంగా, యాంత్రికంగా బెత్తం తీసికొని బల్లపై కొడుతున్నాడు.ఆ ఇల్లు పాఠశాల అని పిలవటానికి ఏకైక నిదర్శనం ఆయన చేతిలో బెత్తం.

నా రాకను ఆయన గమనించలేదు. నన్ను చూసి పిల్లలందరూ ఏదో అనూహ్యమైన సంఘటన జరిగినట్లు వారి నోళ్లు మూతబడిపొయ్యాయి—కురుస్తూన్న జడివాన ఓక్షణకాలం ఆగినట్లు విరామం.

ఆయనచేతిలోబెత్తం మళ్లీ బల్లపై రెండు దెబ్బలు కొట్టింది. మళ్లీ తారస్థాయికి వెళ్లాయి కంఠాలు.

"మాష్టరూ?..."మెల్లగా పిలిచాను ఆయన దృష్టిని నావైపుకు తిప్పుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

ఆయన ఆపాటికి నా రాకను గమనించినట్లే తల పైకెత్తకుండగనే 'ఆగ' మన్నట్లు చేతితో సైగ చేసి సీరియస్‌గా చిల్లర లెక్కచూసుకో సాగాడు. వాటిని కుప్పగాపేర్చి మరొకసారి కవర్లూ కార్డులూ లెక్కించాడు.

అంతలోనే ఓరైతు 'గప్పు' 'గప్పు'మని చుట్ట పొగవదుల్తూ "అయ్యావారూ..అయ్యావారూ..ఒకఉత్తరం వ్రాయాలి" అంటూ విసురుగ్గా లోనికి వచ్చాడు. ఆ చాప మూలన కూలబడుతూ ఐదు పైసల బిళ్ళ ఆ బల్లపై ఉంచాడు. మాష్టారు ఐదుపైసల బిళ్ల చిల్లరపై పేర్చి ఒక కార్డుతీసి ఆ రైతు చెప్పినట్లు ఉత్తరం వ్రాయటానికి ప్రారంభించాడు.

నాలుగో ఎక్కం ముగిసింది.

ఐదొకట్ల అయిదు—

ఐదురెళ్లు పది—

ఇంటి పైన ఉన్న నాలుగు పెంకులూ లేచి పోతున్నాయి. అంతలోనే తగ్గుస్థాయికి వచ్చాయి కంఠాలు మెల్లగా ఆగిపొయ్యాయి. ఆయన ఉత్తరం వ్రాయటం ఆపి కోపంగా వాళ్ల వైపు చూపు విసి .రాడు.

"వీళ్లిద్దరూ కొట్టుకొంటున్నారండీ!" ఒక సుబుద్ధి అరిచాడు.

"వెనకున్న సల్గురూ ఇటురండి..."

బెత్తం కోపంతో ఊగసాగింది—మాష్టారి చేతిలో. జంకుతూ జంకుతూ వాళ్ల కాళ్లు ఆయన్ను సమీపించాయి.

"దగ్గరకు రండి. నేను లేచానంటే—తాట వొలిచేస్తా—చెయ్యి చాపు—అది—ఇటుతిప్పు.."చళ్లు చళ్లన బెత్తం వాళ్ల చేతులను తాకింది. ఎర్రగా కందిపోయిన అరచేతులు ముడుచుకుపొయ్యాయి. ఇద్దరికి వడ్డన పూర్తిచేసిన బెత్తం వెళ్లిపొమ్మని దారి చూపింది. ఆయన కనుబొమలు ఎగరవేస్తూంటే.

మిగతా ఇద్దరూ అందుబాటులోకి వచ్చారు. వణికిపోతూ.

"చాపు చెయ్యి" ఆయన కంఠం గద్దించింది.

"మేం అల్లరి చెయ్యలేదండీ. వాళ్లిద్దరే గిచ్చుకున్నారండీ. మాకేం తెలియదండీ!" అమాయకంగా ముఖాలు పెట్టుకొని, భయం భయంగా, ఒక్కొక్క మాట జారవిడిచారు.

"అలానా.. వెధవా.. నంగనాచిలా ముఖం పెడితే సరా?.. ఇంకాసేపటికైనా నీవు గొడవ చేస్తావా.. చెయ్యవురా..."

"నిజంగానండీ.. అమ్మతోడండీ..మేం అసలు మాట్లాడలేదండీ.." ఆ చిరుకంఠం ప్రాధేయపడు తోంది.

"అదిసరేరా!... ఇప్పుడు కాదురా.. ఇంకాసేపటికైనా నీవు గొడవ చేస్తావా... చెయ్యవా?.. అప్పుడు మళ్లీ నిన్ను పిలిచి కొట్టటానికి నా కిదే పనుకొంటు న్నావా.. నాకు వేరే పనులులేవా?..పట్టు.."అంటూ నాలుగు అందుకున్నాడు. ముందు వెళ్లిపోయిన జట్టు కంటె సగం మోతాదు తగ్గించి వెళ్లి కూర్చోమని సైగ చేశాడు.

"ఒరేయ్... ఇక కూర్చోండి.. ఆ.. ఎక్కాలు ఆపి చూసివ్రాత వ్రాయండి..." బిలబిలమంటూ అందరూ కూలబడ్డారు. 'గణితబోధిని' పుస్తకాలు సంచుల్లోకి విసిరి వేయబడ్డాయి. వాచకపుస్తకాలు బయటికొచ్చాయి. చకచకా పలకలన్నీ తుడిచి పారే శారు.

"ఏ పాఠం రాయమంటారూ?.." ప్రియ శిష్యుడొకడు విధేయతతో అడిగాడు.

"వాలి సుగ్రీవుల కథ—తీసి వ్రాయండి.." మళ్లీ ఉత్తరం వ్రాయటంలో నిమగ్నుడైపోతూ, తలవంచుకొనే సమాధానమిచ్చాడు. గొలుసుకట్టులో ఉత్తరం నాల్గుముక్కలు గీచాడు. ఆ వ్రాసిన విషయ మేదో మరొక్కసారి ఆ రైతు చెవిని వేశాడు. సంతృప్తిగా ముఖం పెట్టుకొని రైతు నమస్కరించి సెలవు తీసికొన్నాడు.

మాష్టారి చేతులు వ్రాసీ వ్రాసీ నొప్పులు పుట్టాయి. వేళ్ళు విరుచుకున్నాడు. పెద్దగా ఆవు లిస్తూ చిటిక వేసికొంటూ నాకేసి చూపు విసిరాడు కళ్ళద్దాలలోనుండి.

"ఆ... మీ విషయం మరిచేపొయ్యాను.. ఏం కావాలీ?"

"ఇక్కడ—డాక్టర్ గారిల్లు ఎక్కడో కను క్కుందామని వచ్చాను. అంతే..."

ఆయన ముఖంలో కొత్త హుందాతనం ప్రస్ఫుటించింది. బాచిపీట వేసికొన్న అరికాలు రుద్దుకొంటూ, నిటారుగా కూర్చుంటూ గర్వంగా పోజు పెట్టాడు...

ఓ.. 'పోస్ట్‌మాష్టర్' హ్ కమ్ 'టీచర్'—కమ్ 'డాక్టర్'—త్రివిధములైన చర్యలను ఒకేకాలంలో నిర్వహించగలిగిన ప్రజ్ఞాశాలి. విస్ఫారిత నేత్రాలతో ఆయన కేసి ఓ క్షణం కాలం చూసి సంబాళించుకొని,

"మీరేనా.. క్షమించాలి.. నాకు బాగా జలుబు చేసింది—తల భారంగా ఉంద"న్నాను. ఆయన విచిత్రంగా నాకేసి చూశాడు. నాలాటి అధునాతన నాగరికుడు తనను వైద్యం కోసం ఆశ్రయించటం నమ్మలేనట్లుగా కళ్ళు పెట్టుకొని.—

"తమరు ఎవరబ్బాయి?" అని అడిగాడు.

"నేను పేరమ్మగారి మనమణ్ణి.. శెలవలు గడిపి పోదామని వచ్చాను."

దిగ్గున లేచి నిలబడ్డాడు.

"నమస్కారం... నమస్కారం.. చెప్పరేంమరి.. నేను తమరెవరో పొరుగూరి వారనుకొంటున్నాను.." వినయంగా చేతులు జోడించి ఎనలేని భక్తిశ్రద్ధలు చూపించాడు.

నేను ప్రతినమస్కారం చేశాను.

"రండి... రండి" అంటూ ఆయన కూర్చున్న చాప మూలకేసి చూపుతూ "ఏదోనండి.. ఈకార్డులూ, కవర్లూ అమ్మినందుకు—టపాలు పంపినందుకు పదిహేను రూపాయలిస్తారు.చన్నీళ్ళకు వేడినీళ్ళు తోడు.. ఏదీ మీ చెయ్యి ఇటివ్వండి.." అని ఒక చేత్తో నా మణికట్టు పట్టుకొని మరో చేతితో బెత్తం తీసికొని నాల్గుదెబ్బలు యధాలాపంగా ఆ బల్లపై కొట్టాడు. మౌనవ్రతం పట్టి చూసివ్రాత వ్రాస్తూన్న పిల్లల కళ్ళు మధ్య మధ్య ఆయన కేసి దొంగచూపులు చూస్తున్నాయి.

"ఒరేయ్. నీడ ఎక్కడదాకా వచ్చిందో చూడు."

ఆయన ఉద్దేశించిన బాలుడు తుపాకి గుండులా బయటికి దూసుకెళ్ళాడు. బయట ఎండ పెళపెళమని కాస్తోంది. ఇంటి నీడ ఎండవైపు నేలపై ప్రాకుతోంది. ప్రాకుతున్న నీడకు ముందు నేలపై మూడుగీతలు గీచి ఉన్నాయి. ఆ గీతలు ప్రాకుతున్న ఆ నీడ ఆ పాఠశాల వేళానియమాలను నిర్ణయించే గడియారపు ముళ్ళు.

ఆ పిల్లవాడు నిరాశగా, భుజాలు వాల్చుకొని మెల్లగా లోనికొచ్చాడు. "ఇంకా 'టైం' కాలేదండీ.. ఇంకా నీడ బారెడు దూరముంది" అంటూ మెల్లగా తన స్థలం కేసి నడిచాడు.

నా చేతి మణికట్టును మాష్టారి చేతి కప్పగించి అలా కళ్ళప్పగించి ఆయనకేసి చూడసాగాను. నాల్గయిదు నిముషాల వరకూ కేస్ 'డయాగ్నజ్' చేసిన తరువాత చేతికి విముక్తి లభించింది.

"జ్వరమేమీ లేదు. కేవలం జలుబు వలన తల భారంగా ఉంది. అంతే. దగ్గు రావటంలేదు కదా?"

'ఔన'న్నట్లు తల ఊపాను.

'ఇలాటి వాటికి ఇంగ్లీషు మందులేవీ పని చెయ్యవు.. 'ఒక్కసారి శొంఠిపట్టు వేస్తే మళ్లీ తిరిగి చూడదు.."

అమ్మ బాబోయ్. త్రుళ్లిపడి లేచి నిలబడ్డాను. వెళ్లిపోటానికి ఉద్యమిస్తూ...

"లేచారేం...కూర్చోండి.. పట్టు వేస్తాను", అంటూ, నా అభిప్రాయంకోసం ఎదురు చూడకుండా గభాలున లేచి మూలనున్న బీరువా తీశాడు.

జాజి చెక్కలతో చేసిన చిన్న బీరువా—దాని నిండా ఏవో మూలికలు వేరులు-ఏవో-చిన్నచిన్న మందు సీసాలు—తలుపు తియ్యగానే ఘాటుగా వాసన ముక్కులను తాకింది. అందులో నుండి ఓ శొంఠికొమ్ము తీసి ఇద్దరు శిష్యులను పిలిచాడు. ఆ అగంతుకులిద్దరూ రివ్వున సన్నెకల్లుపై వాలి, ఒకరు నీటిధార విడుస్తూంటే మరొకడు అరగదీస్తూ-గంధం రంగరించసాగారు.

ఆ పట్టు ఇంటి వద్ద వేయించుకొంటానని చెప్పటానికి ప్రయత్నిస్తూ చెప్పలేక ముఖమాట పడుతూ నిలబడిపొయ్యాను కొద్దిక్షణాలు.

అంతలోనే వీథిలో పిల్లవాని ఏడుపు వినిపించింది. అందరి దృష్టి అటుతిరిగింది.

ఓ పెద్దమనిషి తన సుపుత్రుడ్ని చెయ్యి పట్టుకొని బరబరా ఈడ్చుకొచ్చాడు—చెమట్లు కక్కుకొంటూ. ఈడ్చుకు రాబడిన వాడు ప్రకాష్. ఏడుస్తూన్న స్వరం తగ్గించి కళ్ళు రుద్దుకొంటూ నిలబడ్డాడు. చంకలో మురికిసంచి వేలాడుతోంది. వాళ్లి

ద్దరికీ ఎడంగా నిలబడి వీథి వాకిట్లో నుండి భయం భయంగా చూస్తున్నాయి రెండు చిన్నకళ్ళు. ఆ ఇంటిలోకి అడుగు పెట్టే సాహసం లేక వాకిట్లో నిలబడి చూస్తున్నాడు బుజ్జి.

"ఇదుగో అయ్యగారూ..ఈడు బడికొచ్చాడా, లేదా? అన్న ధ్యాసేలేదు తమకు.. బడికి రాకపోతే మానే.. ఇంట్లోనైనా కుదురుగా కూకోవాలా?.. అదీలేదు..ఆ నరసింహరావుగారి మనువడూ, వీడూ కలిసి కోతికొమ్మంచి ఆడుకోబొయ్యారంట. ఆటలో ఏ చెట్టుకొమ్మ పట్టిందో వాడి చొక్కా కాస్తా చిని గింది. వాడు నంగనాచిలా ఇంటికి పోయి మా వాడి మీద చెప్పాడంట. ఇకచూడు—ఇంట్లో పిల్లా బీరకాయ అందరూ 'కంయ్'మంటూ మా ఇంటి మీద కొచ్చారు. వీడ్నడిగితే నేను చించలేదంటాడు. ఆ...బడీ లేదూ.. బండలూ లేవు.. ముప్పొద్దూ తినటం ఇలా గాలిగంగలా తిరగటం—ఇంటి మీదకు తగాదాలు తేవటం" అంటూ మళ్లీ రెండు అంటించాడా పెద్దమనిషి కోపం పట్టలేక.

"మీరు వదిలిపెట్టండి.. ఏంరా..ఇటురా.."

శరీరం కంపించిపోతూండగా, అడుగు ముందుకు వెయ్యలేక, నిస్సహాయుడై మాష్టారి కేసి చూడ సాగాడు.

"రా..ఇటు.." వాళ్ల నాన్న ముందుకునెట్టాడు.

"ఈవాళ బడికెందుకు రాలేదు? రాకపోగా నీవు చేసే ఘనకార్యాలివా?..ఆ..చెప్పు.. ఎప్పుడైనా బడి ఎగ్గొడతావా? ఎగ్గొడతావా?" అంటూ ఛళ్ళు ఛళ్ళున బెత్తం రుళిపించాడు.

"ఎగ్గొట్టను.. ఎగ్గొట్టను..." అంటూ దెబ్బలు తగిలిన స్థలాలపై వీపుపై చేతులతో ప్రథమచికిత్స చేసికొంటూ ప్రకాష్ చిందులు తొక్కసాగాడు ఏడుస్తూ.

"వెధవ! తోటపిల్లలు చూడు. ఎంత ముద్దుగా వ్రాసుకొంటున్నారో! వ్రాయి—చూసివ్రాత వ్రాయి.." వీపుపై మళ్లీ ఓ చురక వేశాడు కొసరు.

"రాత్తా..రాత్తా.." ఒక చేత్తో వీపు రుద్దు కొంటూ, మరో చేత్తో పలక రద్దుకోసాగాడు.

ముందుకు వంగి దేహశుద్ధి చేసిన ఉపాధ్యా యుడు అలసిపోయి నిటారుగా లేచి నిలబడ్డాడు.

"పంతులుగారూ. నేనిప్పుడే చెబుతున్నా..అమ్మా—బాబూ అంటే ఈడు మాట ఇనే రకంకాదు. తన్నటమే మందు. సళ్లొదిలి పెట్టామో నెత్తికెక్కి కూచుం టాడు.".. మరినే పోతున్నా పంతులుగారూ?.."అంటూ ఒకడుగు వాకిలి వైపు వేసి మళ్లీ అన్నాడు. "వాడ్ని మద్దెనేల తిండికి కూడ వదిలి పెట్టవద్దు...కావా లంటే జీతగాడి చేత ఈడకే పంపిత్తా" అంటూ అన్వే షిస్తున్న చూపులతో పిల్లల మధ్య చుట్టూరా చూశాడు.

"మా బుజ్జిగాడేడి..ఇప్పు డిక్కడ్నే నిలబడ్డా డుగా?" సందేహంగా ప్రశ్నించాడు. అందరూ చుట్టూరా కలయజూశారు. నేను వాకిట్లో నుండి వీధిలోకి తేరిపార చూశాను. సదరు అభ్యర్థి జమ్మిచెట్టు నుండి భయం భయంగా పరికిస్తున్నాడు. సోదరుడు సత్క రింపబడటం చూసి పిల్లిలా మెల్లగా మునిగాళ్ల మీద జారుకున్నాడు— ఎవరికి తెలియకుండ.

"ఆపాశారేం.. త్వరగా కానివ్వండి.." రంగ రించటం ఆపి కళ్లప్పగించి చూస్తున్న శిష్యులను హెచ్చరించాడు మాష్టారు.

"ఏం అబ్బాయ్ వత్తావా?... ఉంటావా?" అంటూ లాంఛనంగా నన్ను అడుగుతూనే "బుజ్జీ.. ఒరేయ్ బుజ్జిగా.." అంటూ కేకవేస్తూ వాళ్ల నాన్న నిష్క్రమించాడు.

శిష్యులిద్దరూ శొంఠిగంధం తీసి మర్రిఆకుపై వ్రాశారు. నొసటిపై మర్దించటానికి మాష్టారు సన్నాహాలు చేసికోసాగాడు. వాటిని పరికించి వీథి వాకిలి సమీపించి—

"ఆ గంధం నాచేతి కివ్వండి.. నేనింటికి వెళ్లి పడుకొని మా అమ్మమ్మ చేత వేయించుకుంటా...లేక పోతే ఇక్కడ్నే కళ్ళు మూసికొని కూర్చోవాలి"అన్నాను— ఆకు కోసం చేయిచాస్తూ.

"చిత్తం చిత్తం అలానే.. పట్టు వేయించు కొని విశ్రాంతి తీసికోండి...బాగా ఉష్ణం ప్రకోపిస్తే నాకు కబురు చెయ్యండి...ఎందుకులెండి నేనే ఓమారు సాయంత్రం వచ్చి చూస్తాను—" నడుస్తుంటే వెనగ్గా ఆయన మాటలు వినిపించాయి.

మళ్లీ వెనుతిరిగి చూడకుండ హుటాహుటి పెద్దపెద్ద అంగలు వేస్తూ ఇంటి వైపు నడిచాను.

సుష్టుగా భోంచేసి పెరటి వైపు పంచలో మేను వాల్చాను. పెళపెళ మంటూన్న ఎండలో తిరిగి అలసి పోయిన శరీరం వెంటనే గాఢ సుషుప్తిలో మునిగి పోయింది. తిరిగి మెళకువ వచ్చి చూసేసరికి కాళ్ల వైపు బుజ్జి కూర్చుని ఉన్నాడు.

రోజూ ఉదయం నేను లేచేసరికి నవ్వుతూన్న కళ్లతో పల్కరించిన బుజ్జి ముఖమంతా జిడ్డు జిడ్డుగా ఉంది.

కళ్లలో కాంతిలేదు.

ఆ చిన్నారి హృదయంలో ఏదో వ్యథ కను పాపల్లో ప్రతిఫలిస్తోంది.

కుతూహలం లేదు.

చిలిపితనం లేదు. కనుబొమలు పైకెత్తి నాకేసి ఓక్షణం అర్థిస్తూన్న చూపులతో చూశాడు. ఆ చూపులో ట్రాన్సిస్టర్ లేదు.

"హల్లో బుజ్జీ.. ట్రాన్సిస్టర్ పెట్టనా?"

తల అడ్డంగా ఊపాడు—అలవోకగా నాకేసి చూస్తూ... ట్యూన్ చేసి చేతిలో పెట్టబోయ్యాను. 'వద్దు వద్దు' అంటూ దూరంగా జరిగాడు. వాడి విపరీత ధోరణి చూసి విస్మయం చెంది పరీక్షగా, చూశాను. నా చూపులు భరించలేక తల క్రిందకు దించేసుకున్నాడు.

కనురెప్పలు వాలిన వాడి కళ్లలో ఆవేదన.

నాలో వాడ్ని గూర్చిన ఆలోచన.

రేడియో పాడుకొంటోంది.

వీధి కేసి దీర్ఘమైన వాడి చూపులు—ఎవరినో నిరీక్షిస్తూ తత్తరపాటుతో ఉన్న కళ్లు—కళ్లచుట్టూ మెరుస్తూన్న కన్నీరు. మంచం దిగి అనుమానంగా చూస్తూ వాకిలి వైపు నడిచాను.

అంతే!

విసురు గాలిలా వచ్చి నా కాళ్ళను పెనవేసి కొన్నాడు. పైజమాలో ముఖం దాచుకొంటూ బిగ్గరగా ఏడుపు—బుగ్గలపై కన్నీటి బిందువులు టపటప రాలిపోసాగాయి.

"ఏమిటి?.. బుజ్జీ.. ఏమిటి ఏడుపు.. నాతో చెప్పు" బుజ్జగిస్తూన్న కొద్దీ ఏడుపు మరింత... ఎక్కువైంది. తన చిరుగడ్డాన్ని పైకెత్తి—

"ఏమిటి చెప్పు..భయపడకు. వీధిలో ఏముంది? నన్ను చూడనివ్వు" అంటూ వాడ్ని విడిపించుకో బోయ్యాను.

మరింత గట్టిగా కరచిపట్టుకొంటూ "మాఅమ్మ.. అయ్యగారిని తీసుకొత్తంది..నన్ను కూడ బల్లోకి పంపిత్తదంట.. నేనింకెప్పుడూ పగలకొత్తను" వెక్కివెక్కి ఏడ్వసాగాడు.

అంతలో పంతులుగారితో సహా వాళ్ల అమ్మ ప్రత్యక్షమైంది—వీధిలో నుండే అరచుకొంటూ.

"ఇక్కడ నక్కావా?.. వెధవా?.. నేనింకా ఊరంతా దేవులాడుతున్నా..పద ఇంటికి..చూడబ్బాయ్.. నీలాటి చదువుకున్నవాళ్లు ఎవరైనా వస్తే పనికొస్తా యని నాలుగు గాజుగళాసులు కొన్నా.. అవి కొని ఇప్ప టికి నాలుగేళ్లయింది. అదే వీడు పుట్టకముందు.... ఈవాళ వాడికి అదేం బుద్ధి పుట్టిందో—వద్దురా అంటే దానితోనే మంచినీళ్లు తాగాలని మొండికేసి, దాన్ని అటుతిప్పి ఇటుతిప్పి కులికించాడు. బంగారం లాటి గళాసు—చివరకు వీడి చేతుల్లో దానికి ఆయుస్సు మూడింది... పాడుపిల్లలు... వేధించి చంపుతున్నా రంటేనమ్మ.. వీళ్ల అమ్మ కడుపు మాడ... ఎంత కోపం వచ్చినా దిగమింగుకోవాల్సిందేకానీ.. చూస్తూ.. చూస్తూ ఒకదెబ్బ వెయ్య బుద్ధికాదు. ఇక వాడు—పెద్దాడితోపాటు వీడ్ని కూడ బళ్లో వేద్దాం—చిక్కు దీసినట్లు హాయిగా ఉంటుందని బళ్లోకి పంపిస్తా రంటే.. ఇదిగో.. ఇక్కడ చేరాడు..." మాట్లాడటం ఆపి ఊపిరి పీల్చుకోసాగింది.

"అహ.. అయితే వీడూ గడుగ్గా యున్నమాట. రేపట్నించి పంపండి నాదగ్గరకు...మొక్కయి వంగనిదే మానయి వంగుతుందా?...ఇప్పుడే వంచాలి..." కళ్ల ద్దాల నుండి చూపులు పొడచుకొంటూ అన్నాడు.

బుజ్జి నన్ను మరింత గట్టిగా పొదవి పట్టు కొన్నాడు.

నిప్పుకోడి ఇసుకలో తలదూర్చి ప్రాణాపాయం తప్పిందని భావించినట్లు నా కాళ్ల మధ్య తలదూర్చి ఏడుపు బిగపట్టుకొన్నాడు. నాసికారంధ్రాలు మాత్రం శ్వాస పీల్చుకొంటున్నాయి.

"అయితే...నీవే పంతులుగార్ని వెంట బెట్టు కొచ్చావా వదినా..." అన్నాను. వాడికి సంభవించిన అత్యవసర పరిస్థితిని 'ఎనాలైజు' చేస్తూ.

"లేదండీ...నేను తమకు తలనొప్పి ఎలా ఉందో విచారించి పోదాం...మీకు కొంత పట్టు కుదరకపోతే వేసిపోదామని వస్తుంటే—దారిలో వీరు కలిశారండీ.." సమాధానమిచ్చింది పంతులుగారి కంఠం.

బుజ్జి శరీరంలో కంపనం విద్యుత్‌లా నాలో ప్రాకింది. ఓ క్షణానికి నిభాయించుకుని ఇంటిలోకి వచ్చాను. నా అదృష్టవశాత్తు మా అమ్మమ్మ ఆ దరిదాపుల్లో లేదు. ఒకవేళ ఆమె వినటం సంభవించిందంటే 'పంతులుగారు ఇంతదూరం నీ కోసం వస్తే వేయించుకోపోతే ఏం బాగుంటుందని' బలవంతం చేస్తుంది. ఆమె చెంత లేకపోవటం వలన ధైర్యంగా ఓ అబద్ధం పలికాను.

"ఇందాకా బడినుంచి రావటంతోనే పట్టు వేసికొని పడుకొని ఇప్పుడే లేచి ముఖం కడుక్కున్నాను. పూర్తిగా తగ్గిపోయిందిలెండి..." ఆయన మనస్సు నొప్పించకుండ మరి రెండు మాటలు మాట్లాడి త్వరగా అక్కడ నుండి వారు నిష్క్రమించేలా చూశాను.

ఆయన పోతూపోతూ "మరి వీడ్ని సాయంత్రం నా దగ్గరకు తీసికురండి..." అన్నాడు బుజ్జిగాడ్ని ఉద్దేశిస్తూ.

ఆమె 'బుజ్జి' ఏలాటి కొరకరాని కొయ్యనో, ఇంట్లో ఎంత ఆగడం చేస్తాడో అన్నీ 'టేప్ రికార్డర్'లా చదివి పారవేసి... "ఏది ఎలా ఉన్నా మరదీ... వీడ్ని మాత్రం బళ్ళో వెయ్యాల్సిందే. నా ప్రాణానికి యముడులా దాపురించాడు.." ఆమె ఆగిపోయింది కొరకొరా పుత్రుడి కేసి చూస్తూ.

"బాబాయ్..నేనింక పగలగొట్టను. నన్ను బల్లోకి పంపియ్యొద్దని చెప్పు—నేను...నేను...అమ్మ చెప్పినట్టు మాట వింటా.."ముక్కు నా పై జామాకు బుజ్జి రుద్దుతూ మళ్ళీ బిగ్గరగా బాకా ఎత్తాడు.

"ఇంకేం వదినగారూ...వీరు చెప్పిన మాటల్లా వింటానంటున్నాడుగా... ఈసారికి వదలి పెట్టండి... మళ్ళీ ఏదైనా గొడవ చేస్తే నాతో చెప్పండి...కాళ్ళూ, చేతులూ కట్టి బళ్ళో పడవేసి వస్తా..ఏరా..సరేనా?" గద్దించాను—చివరలో సమస్యా పరిష్కారం సూచిస్తూ.

తల పైకెత్తకుండానే 'సరే' నన్నట్లు తల ఆడించాడు--ఒడంబడికకు ఆమోదముద్ర వేసినట్లు.

ఆ తల ఆడింపుతో ఉబ్బితబ్బిబ్బయిపోయి, వాళ్ళమ్మ ప్రేమపూర్వకమైన చూపులతో తనయుడ్ని చూస్తూ చిరునవ్వుతో మా గడప దాటింది. ఆమె వెళ్ళిపోయిన అడుగుల సవ్వడి గ్రహించి తలప్రక్కకు తిప్పుకొని చూశాడు బుజ్జి. నిశ్చింతగా నిట్టూర్పు విడిచి కళ్ళు పైకెత్తి నాకళ్ళల్లోకి సూటిగా చూశాడు. కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన వాడి కళ్ళు ఆరిపోతూన్న కన్నీటి బిందువులతో మిల మిల లాడుతున్నాయి.
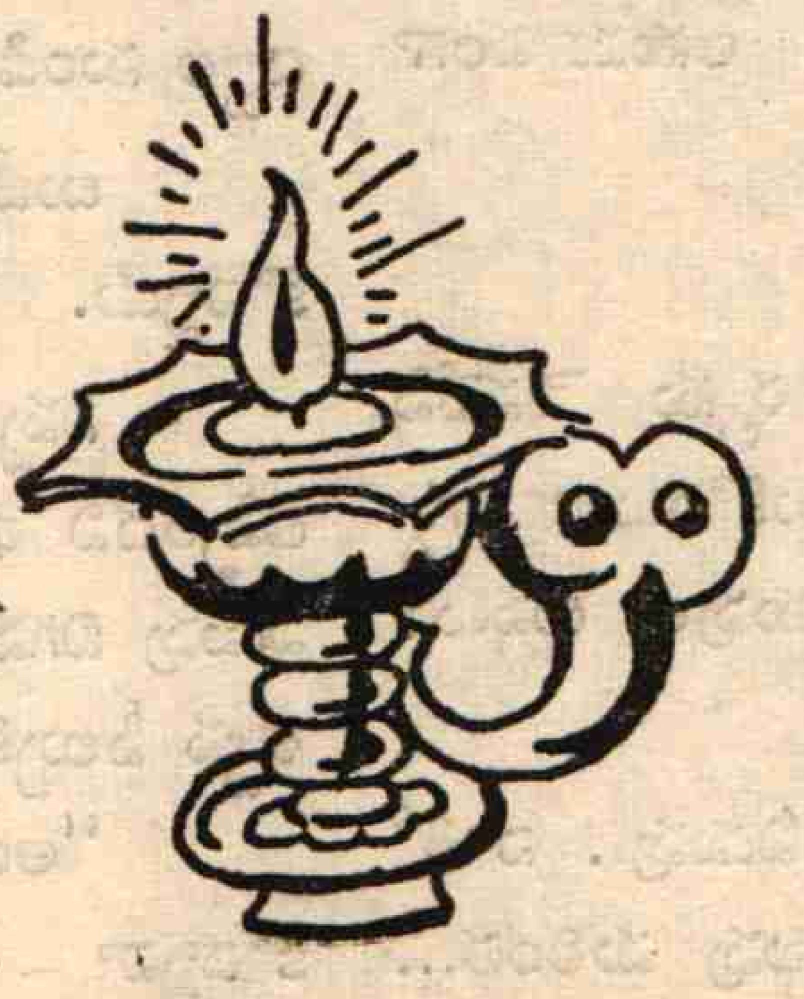
—